

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

Tertiæ partis principalis de 4 virtutibus Cardinalib. Tract. I. De ipsis
Virtutib. Cardinalib. in co[m]muni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

tum est, oratio. Ber. Amorem Dei in homine à gratia gentiū
 ctar lectio, meditatio pascit, oratio cōfortat & illuminat. ¶ Sto
 tū est, tentatio. Greg. in Moral. Electorū desideria in prosperita
 te deprimūtur, aduersitate proficiūt: sicut ignis flatu premitur
 vt crescat, & vnde quasi extingui cernitur, inde roboratur, cum
 per tentationem humilitas proficit. Prospera est ipsa aduersitas
 quæ mentē ab elatione custodit. ¶ Et notādum est quod nullus
 ad tantā perfectionē peruenit in vita ista, ad quantā velle pos
 uenire. Ambr. super Luc. Nemo est qui tantū virtutis apprehen
 dat, quāū desiderat: quia omnipotēs Deus interiora discernit
 ipsis spiritualibus profectibus modum ponit, & ex hoc homines
 quod apprehendere conatur, & nō valet, in illis se nō eleuat quā
 valet. Item notandum, quod sicut dicit Augu. perfecta charitas
 nec cupiditatem habet seculi, nec timorem seculi, per quas dicitur
 ianuas intrat, & regnat inimicus, qui primò timore, deinde cha
 ritate pellēdus est. i. Io. 4. Perfecta charitas foras mittit timo
 rē. Glo. Timorē illum, scilicet quo timet quisque se iēs operat
 stitia: ne veniat districtus iudex, & se minus castigatū damna
 ¶ Item notādum, quod sex sunt species perfectionis. ¶ Prima est
 perfectio sufficientiæ: de qua Matthæi 5. Estote perfecti sicut
 Pater vester celestis perfectus est. ¶ Secunda est comparatiua
 quā debent habere clerici respectu laicorum. Genes. 6. Nō est
 perfectus in generationibus suis: id est, cōparatione eorum qui
 erāt de generatione sua. ¶ Tertia est ordinis, ad quā tenentur
 sacris ordinibus constituti, ad quā pertinet continentia. Eisa
 Mūdāmini q fertis vasa Domini. ¶ Quarta est professionis, quæ
 pertinet ad religiosos. Matt. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende
 de omnia quæ habes, & da pauperibus. ¶ Quinta est prelatio
 nis. Io. 10. Bonus pastor animā suā dat pro ouibus suis. Greg.
 homil. Cū incomparabiliter longe melior sit anima quæ vult
 mus terrena substantiā quam possidemus: qui non dat pro ouibus
 suis substantiam suam, quo modo pro his daturus est animā
 suam? ¶ Sexta est securitatis: qui hanc habent, cupiunt esse
 solui, & esse cum Christo. Ad Philip. 1.

Tertia partis principalis de 4 virtutibus Cardinalibus

Tract. I. De ipsis Virtutibus Cardinalibus in cōmuni.

Quare istæ quatuor virtutes dicantur cardinales. C A P. I.

DICTO de tribus virtutibus Theologicis, dicendū est
 quatuor cardinalibus. De quibus habetur Sap. 8. Sobri
 tatem, inquit, & prudentiā docet iustitiam, & virtutes
 quibus

quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Sobrietatē vocat, quā
 vtilitate nomine vocamus tēperantiam. Virtutem vocat, quā cō-
 muniter vocamus fortitudinē. Alias duas vocat nominibus no-
 bis vtilitatis. De his hoc modo agetur. ¶ Primò dicitur quare di-
 cantur cardinales: licet non meminerim me legisse eas sic vo-
 cari in canone Sacræ scripturæ, vel à prophetis, vel sacris expo-
 sitibus. Secundo, numerus earū ostēdetur. Terriò, de singulis
 agetur. Quartò, diuisio earū quā Macrobius ponit subnectetur.
 ¶ Circa primum notandum, quòd quatuor de causis possumus
 intelligere eas dici cardinales. Primò, propter stabilitatē. Cardio
 stabilis manet, licet ostium in eo vertatur. Prouerb. 26. Sicut
 ostiū vertitur in cardine suo: sic piger in lectulo suo. Sic hæ qua-
 tuor virtutes stabiles sunt, licet ea circa quæ versantur, scilicet
 ea quibus vtendū est, sint mutabilia. Hæ quatuor virtutes ani-
 mam quasi quadratam reddunt, & ideo stabilē vndique. Figura
 enim quadrata vndique stabilis est. Heb. 13. Oprimum est gra-
 tia stabilire cor. Prudentia animam tenet in veritate vtili: ne
 per ignorantiam, vel errorem, vel curiositatem ab ea recedat.
 Temperantia tenet eam in necessitate, ne per superfluitatem
 vel diminutionem ab ea recedat. Fortitudo tenet animum in
 quadam æqualitate, ne aduersitas eum deiciat. Iustitia in pro-
 ximi vtilitate, vt ei non noceat: sed potius vtilitati eius inten-
 dat. ¶ Secundo, quia sicut ostium cardini innititur: sic tota con-
 uersatio bona his quatuor virtutibus innititur, quæ cōuersatio
 consistit in faciendo bonum, & patiēdo malum Bern. Bonam
 vitam ego puto, & mala pati, & bona facere, & sic perseverare
 usque ad mortē. Cōuersatio bona quantū ad duo prædicta quasi
 ostium est quo intratur ad vitam beatam. Mat. 19. Si vis ad vitā
 ingredi, serua mandata. Act. 14. Per multas tribulationes oportet
 nos intrare in regnū celorū. ¶ Terriò, propter præminentia
 quam habent respectu ceterarū virtutū. Cardines enim dicun-
 tur primæ partēs cali, vel terræ, vel maris. Deuteron. 30. Si ad
 cardines cali fueris dissipatus, inde retrahet te Deus. 1. Regū
 1. Domini enim sunt cardines terræ. Job. 36. Cardines quoq; ma-
 ris operiet. Sic virtutes istæ primæ sunt respectu aliarum virtu-
 tum: sicut cardinales præ sunt clero, & summus pōtifex per eos
 tota operatur: Sic hæ virtutes excellentiam habent respectu
 ceterarum virtutum, & anima per eas agit ardua opera, in quibus
 ceteris consistit. Et sunt hæ virtutes cardinales ornatus cōuenien-
 tissimus cardinalibus, vnde specialem amorē debent habere ad
 eas. ¶ Quartò, propter principalitatē. Ceteræ enim virtutes ad

has aliquo modo reducuntur. Præterea istæ virtutes principales motus virtutis animæ dirigunt. Prudencia actum rationalis qui est discernere inter bonum & malum, vel inter duo bona quod melius, vel inter duo mala quod magis malum, Temperantia dirigit actum concupiscibilis, qui est, velle bonum, delectabile. Fortitudo actum irascibilis, qui est aggredi arduum, & sustinere quod est difficile ad sustinendum. Istæ ergo tres virtutes, tres actus principales trium virtutum animæ dirigunt quantum ad se: sed iustitia actus illos dirigit respectu proximi. Ipsa enim circuit omnes vires, ut dicitur gl. Ihd. super Gen.

De numero prædictarum virtutum.

C A P. I I.

Dicendum de numero prædictarum virtutum qui officiarum satis potest declarari. Vnde notandum quod Prudencia cæteris lumen præfert. Temperantia animam perficit respectu eius quod infra nos est. Fortitudo respectu eius quod contra nos est. Iustitia respectu eius, quod est iuxta nos vel supra nos, respectu proximi vel Dei. Aug. Prudencia est, eligere quod eligendum est. Fortitudo, nullis avelli molestiis. Temperantia, nullis illecebris. Iustitia, nulla superbia. In lib. de spiritu & anima: Prudencia est eligendis, temperantia in vitandis, fortitudo in tolerandis, iustitia distribuendis. Tullius in lib. de offi. Honestas à quatuor partibus manat. Vna cognitionis. Altera communitatis. Tercia magnanimitatis. Quarta, moderationis. Cognitionis pertinet ad prudentiam. Communitas ad iustitiam. Magnanimitas ad fortitudinem. Moderatio ad temperantiam. Hæ quatuor virtutes, virtutes esse contra quatuor affectus originales, quos Beda distinguit scilicet ignorantiam, infirmitatem, concupiscentiam, malitiam vel malignitatem. Prudencia contra ignorantiam. Fortitudo contra infirmitatem. Temperantia contra concupiscentiam. Iustitia contra malitiam, vel malignitatem. ¶ His quatuor virtutibus quasi quatuor lapidibus pretiosis constat corona sponse Christi. Prudentiam habet à parte anteriori, ut caueat à futuris. Iustitiam à posteriori, ut satisfaciatur de præteritis. Temperantiam à dextris, ne eleuetur in prosperis. Fortitudinem à sinistris, ne succumbat in adversis. ¶ Cum virtus sit circa bonum, secundum philosophum Sapientis: Quadrupliciter verò peccat anima circa bonum scilicet vel eligendo quod apparet bonum, cum non sit: vel illud quod verè bonum est, ac si non esset bonum, fugiendo, eò quod minus bonum sit: vel appetendo quod simpliciter est bonum, cum sibi sit bonum, eò quod non sit commensuratum: vel appetendo quod proximo est malum, eò quod bonum sibi. Prudencia est contra præviam quæ prodit, & manifestat non esse bonum quod apparet esse bonum.

nam. Fortitudo est contra secundū, quæ amplectitur quod mo-
 lestum est tanquam bonum expediens: vt est medicina amara:
 vel inessio in corpore propter salutē corporis facta. Temperā-
 tia cōtra tertium, quæ cauet superfluum. Iustitia est cōtra quar-
 tum, quæ cauet proximi nocentū. Prudentia cauet errorem
 qui est principium errorū malorū. Fortitudo excludit timorem
 seculi. Sapiens: Fortitudinis est, non nisi turpia timere. Tempe-
 rantia excludit cupiditatē seculi. Hæc duo principia sunt om-
 nis peccati. Vnde glo. super illud. Psal. Incensa igni, & suffossa.
 Omne peccatū duæ res faciunt, scilicet cupiditas & timor Iu-
 stitia seruat amorem proximi. Est enim vinculū societatis hu-
 manæ: vt ait Senec. in lib. de quatuor virtutibus. Prudentia disci-
 que fallunt. Tēperantia compescit ab his quæ irritant, & al-
 liant. Fortitudo sustinet quæ exterrēt. Sen. in epistolis: Liniē-
 ta sunt quæ me exterrēt, cōpescenda quæ me irritāt, discutiē-
 da quæ fallūt. Iustitia timet quod est timendum, & amat quod
 est amandū. Tul. in li. de Offi. Nemo potest esse iustus, qui mor-
 tum, qui dolorē, qui exiliū, qui egestatē timet. Prudentia facit vt
 homo bene se habeat ad vera, vel falsa. In prospicientia enim
 solertiaq; versatur, iuxta verbū Tull. in lib. de Offi. Tempe-
 rantia & fortitudo, vt bene se habeat ad prospera, & aduersa, Iu-
 stitia, vt bene se habeat ad Deū & proximū. Prudentia, tempe-
 rantia, fortitudo, & iustitia secundū aliquā acceptionē sui: acci-
 piuntur enim diuersimodē, vt patebit eū de singulis ageretur, vi-
 detur operari circa vnū & idem opus meritorū. Prudentia eli-
 git quod agendū est. Tēperantia cauet ne quid nimis. Fortitudo
 ne quid parū. Iustitia opus ordinat ad debitū finē prudentia prou-
 det speciem. Temperantia & fortitudo modū. Iustitia ordinem.
 Numerus harū quatuor virtutū designatur in multis locis in
 Scriptura sacra. ¶ Primo in quatuor fluminib; paradisi. de quib;
 legitur Gen. 2. vbi dicit gl. Gre. Quatuor flumina paradisi irri-
 gantur. ¶ Quia de his quatuor virtutibus cor infunditur, ab omni de-
 teriorū carnaliū æstu tēperatur. ¶ Secundo in quatuor colo-
 ribus quibus decorata sunt cortinæ tabernaculi. Exo. 26. quæ si-
 gnificat has quatuor virtutes in quib; decor ecclesie cōsistit. Hæ-
 rentur aërei vel celestis coloris, pertinet ad prudentiā, qua Deū
 & angelos specialiter imitamur. Byssus habet candorē pertinet
 ad tēperantiam, quæ candidā, & mundā reddat animā. Purpura
 sanguinei coloris pertinet ad fortitudinem, quæ parata est san-
 guinem pro Christo fundere. Coccus ignei coloris pertinet ad
 iustitiā, propter zelū ipsius. ¶ Tertio, in quatuor speciebus qui-
 bus

bus conficiebatur vnguentum, quo tabernaculū & vasa ipsius ministri vngebatur: De quibus habetur Exo. 30. Myrrha pertinet ad tēperantiā, quæ est in iuuentute. Tunc enim lauior est. Cinamomū, quod est cinerei coloris, quod cū frangitur in modū nebulæ, spiramētū visibile emittit, vt dicit gl. Exod. 20. pertinet ad humilitatē, quæ est omnis iustitia. Sic decet eos implere omnē iustitiā: id est, perfectam humilitatē. Cassia quæ crescit in aquis, pertinet ad prudentiam, quæ aquis doctrinæ nutritur. Calamus arbor aromatica pertinet ad fortitudinem, quæ aduersa tolerādo dat odorem suauitatis. Species aromatica cū conteruntur redolent. His quatuor addito oleo diuini amoris, cōficitur vnguentū bonæ famæ suauissimè redolēs. Eccl. 6. Melius est nomen bonum quā preterita vnguentā. ¶ Quarto, quatuor virtutes sūt quasi quatuor rotæ in curru igneo quo subleuantur amici Dei 4. Reg. 2. Curru igneus est cōuersatio ardentē amantiū Deum. ¶ Quinto, cōmēdatur numerus harū virtutū figuris quatuor animalū, vitulo, leone, homine. De quibus Apoc. 4. & Eze. 1. In aqua figuratur prudētia, cuius est vigilare in reb⁹ discernēdis, vt Aug. Aquila enim visum habet acutū. In vitulo tēperantiā. Vitulus enim immolabatur in lege. Tēperantiā verò exhibet corpora nostra Deo hostiā viuētē. ad Ro. 13. In leone fortitudo. Proleus Leo fortissimus bestiārū ad nullius pauebit occursum. In homine iustitia, quæ vinculū est humanæ societatis: vt dictū est per Voluit Dominus quatuor esse Euangelistas, & quatuor Euangelia, ad designandū quod illi qui doctrinam Euangelicā docent & qui eam tenent, his quatuor Virtutibus pollere debeant.

Tertia partis principalis de quatuor Virtutibus Cardinalibus Tractatus II. De prudentia.

De ordine dicendorum in isto tractatu, & de diuersis modis quibus sumitur nomen Prudentia. CAP. I.

Inter has virtutes primò agetur de Prudentia quæ magis dirigit, de qua hoc modo agetur. Primò, dicitur quætur diuersi modi quibus hoc nomen Prudentia sumitur. Secundò, descriptiones eius ponentur quomodo ipsa sit virtus, ostendetur. Tertiò, agetur de diuersis eius actibus. Quarto, cōmendationi eius insisteretur. Quintò, agetur de speciebus eius. Sextò, de his quæ aduersantur. Ceterum primū notandū quod hoc nomen Prudentia quādoque sumitur pro eo quod apparet esse prudētia, cū non sit. Sic sumitur